

ג. מציגים בפני הילדים את שיטת שרל"ה ומסבירים שלקחנו חפץ רגיל ויומיומי כמו קיסם, ובעזרת שרל"ה בחנו אותו מזוויות חדשות ובלתי שגרתיות.

פצילות 2 שרל"ה, שרל"ה, צאי החוצה (פצילות בזוגות)

א. כל זוג ילדים מקבל כרטיס ובו בעיה ושאלות שונות שניתן לשאול לגביה (ראו דוגמאות בנספחים בעמ' 109-112).

לתשומת לב המדריך

שוב להקפיד שהילדים מחברים שאלות חדשות ולא מסתפקים במתן תשובות לשאלות שבדף.

חשיבה על חשיבה

ב. המדריך מנחה דיון מטא-קוגניטיווי בשאלה: למה עשינו שרל"ה? מהם יתרונות השימוש בשיטה?

פצילות 3 מה הבעיה שלך? (פצילות במליאה)

קישור בין נושאים

- כל ילד מתבקש לרשום על גבי דף פעילות (ראו נספח בעמ' 113) בעיה כלשהי המטרידה אותו.
- כל ילד מעביר את הדף שלו לילד אחר, שקורא אותו ורושם שתי שאלות ביחס לכתוב. אחר כך הילד השני מעביר את הדף לילד שלישי, וגם הוא רושם שתי שאלות על הבעיה המוצגת בדף, ושוב, הילד השלישי מעביר את הדף לילד הרביעי, וכן הלאה.
- לאחר סבב זה, הדף חוזר אל הילד הראשון, ובעזרת השאלות שהעלו חבריו, הוא מנסה לפתור את הבעיה. אפשר להיעזר בשיטת המלה האקראית.

לתשומת לב המדריך

שאלות ששואלים אחרים לגבי בעיה עוזרות לבחון אותה מנקודות מבט חדשות, שלא חשבנו עליהן. במיוחד נכון הדבר כאשר מדובר בבעיה אישית שחשוב לפתור, ולכן יש לה רבדים רגשיים, העלולים לנעול את החשיבה ולהקשות על מציאת פתרון.

רגשות במפגש

למדריך להיות קשוב למתרחש, משום שבפעילות מעין זו מתפתחת לעתים קרובות מעורבות רגשית של הילדים.

הפסקת קפה למוח

פצילות 4 מגדל בבל (פצילות אישית)

- א. כל ילד מקבל 20 קיסמי שיניים, דף נייר ופלסטילינה. בעזרת חומרים אלה בלבד, עליו לבנות את המבנה הגבוה ביותר שהוא מסוגל לבנות. לרשות הילדים 15 דקות לכל היותר.
- ב. בטרם ניגש לתחרות (לפני שמחלקים את החומרים) נעלה במליאה שאלות שהתשובה להן יכולה לסייע בבניית המגדל (דוגמא: איזו צורה גיאומטרית היא היציבה ביותר כבסיס?)

פצילות 5 שואלים לאחר (הצגת שיטת השאלה לאחר במליאה)

- א. מציגים בפני הילדים בעיה. לדוגמא: **הגעתם הביתה, ההורים נסעו לחיפה, אין איש בבית, ואינכם מוצאים את המפתח, מה תעשו?**
- ב. הילדים מעלים פתרונות, ואלה נרשמים על הלוח. לדוגמא: **אנסה לפרוץ את המעול.**
- ג. לגבי כל פתרון, מנסחים מהי השאלה הספציפית ביותר שהפתרון עונה לה. שמים לב לכך שבדרך-כלל אין זו השאלה המקורית שממנה התחלנו. לדוגמא: **הפתרון "אפרוץ את המעול" עונה אמנם בעקיפין על השאלה המקורית ["הגעתם הביתה... מה תעשו?"], אך הוא עונה על השאלה הספציפית "כיצד אכנס עכשיו לבית?".**
- ד. מציעים פתרונות נוספים לכל אחת מהשאלות הספציפיות (שעמדו מאחורי הפתרונות). לדוגמא: **לשאלה "כיצד אכנס עכשיו לבית?" אפשר להציע גם את הפתרון "אכנס דרך החלון".**

תכנון וארגון

את תהליך השאלה לאחר ניתן להציג באופן גרפי על הלוח. ההצגה הגרפית ממחישה כיצד מפתרונות מעטים אפשר ליצור פתרונות רבים.

פצילות 6 שואלים לאחר (פצילות אישית)

- א. הילדים מעלים פתרונות נוספים לבעיה נתונה בשיטת השאלה לאחר, בעזרת הדף המצורף (ראו נספח בעמ' 114).
- ב. הילדים מנסחים בעיה המטרידה אותם, מציעים מספר פתרונות (חשיבה קדימה) ועל פתרונות אלה מפעילים את טכניקת החשיבה לאחר.

אני וזה לא פאש

כל ילד מסכם את חוויית המפגש בדף משוב אישי.

חנייה לדיים

ציטוטים מדפי אני והמפגש שנרשמו בעקבות מפגשים בנושא שאלת שאלות:

שרון:

"כמה פתרונות יכולים להיות לשאלה או לצאת מפתרון אחד?"

תמי:

"היה אפשר לתת מגוון של תשובות וזה היה כייפי ומצחיק."

רם:

"האם לכל תשובה יש שאלה לאחור?"

נחיר:

"השיטה הזו, מצד אחד, טובה, כי כל השאלות יחד
אולי ייתנו מידע רב. אבל, מצד שני, אני חושב
שהשאלות לא קשורות."

שׁוׁו:

«אמא של נחיר»

"הרגשתי מודעות לנושא החשיבה העמוקה.
תמיד אפשר ללמוד יותר."

דוגמאות לעבודות ילדים

דוגמא להתרשמות הילדים מנושא שואלים שאלות:

כרטיס שאלות

שואלים שאלות להכרת הקיסם

1. כמה קיסמים אתם יכולים לחפון בכף יד אחת?
2. איך ייראה בעל חיים הניזון מקיסמי שיניים? ציירו אותו.
3. כמו שלמה המלך, גם אתם מסוגלים לדבר בשפת בעלי החיים. כיצד תסבירו לציפורים (שכידוע, אין להן שיניים) מה תפקידו של הקיסם?
4. בחנו חמישה קיסמים ונסו למצוא הבדלים ביניהם.
5. אילו שימושים נוספים ניתן לעשות בקיסם?
6. מאיזה חומר עשוי הקיסם? מדוע?
7. בעוד 1000 שנה ימצא ארכיאולוג העתיד את הקיסמים. היכן ימצא אותם? אילו מסקנות הוא יוכל להסיק על החברה שהשתמשה בהם?
8. כמה קיסמים צריך לחבר כדי להגיע מכפות רגליך לקצה קדקודך?
9. תארו עולם שלא קיים בו צורך בקיסמי שיניים.
10. כתבו סיפור או שיר על חייו של קיסם אחד.
11. המציאו עוד חמש שאלות על קיסמים.

כרטיס בעיה 1

בביתך יש מכשיר טלפון אחד, הנמצא בסלון
אחיק ושתי אחיותיך משוחחים בו ללא הפסק
ולכן אינך יכול/ה לטלפן

א. צנו על ארבע מתוך שבע השאלות שלפניכם, וחשבו על צוד
ארבע שאלות שאפשר לשאול ביחס לבעיה.

1. מה חושבים אחיכם על הבעיה שלכם?
2. רשמו שוב את הבעיה, תוך שימוש במספר המלים המועט ביותר שאתם יכולים.
3. מה יכולה להיות דעתו של הטלפון עצמו על הבעיה?
4. כיצד תסבירו את הבעיה לייצור מכוכב אחר, המתקשר עם בני מינו
באמצעות טלפתיה?
5. כיצד היה נראה המצב אילו לא היתה קיימת בעיית הטלפון בבית?
6. האם תוכלו להצביע על יתרונות במצב כפי שהוא?
7. תארו בעיה דומה שהיתה לפני שהומצא הטלפון.

ב. הציצו כמה פתרונות לבעיה.

כרטיס בציה 2

כלב המשפחה מרגיש שלא מטפלים בו כראוי. מה הוא יכול לעשות בצניין?

א. ענו על ארבע מתוך שבע השאלות שלפניכם, וחשבו על עוד ארבע שאלות שאפשר לשאול ביחס לבציה (לפי שיטת שרל"ה).

1. ציירו כלב שמטפלים בו כראוי.
2. מה חושבים על הבעיה הפשפשים שחיים בפרוותו של הכלב?
3. מה חושבים על הבעיה בני המשפחה?
4. הכלב החליט להקים אגודה לזכויות הכלב. מה יהיו עקרונותיה של אגודה זו?
5. מה כבד יותר - ארבעה כלבים או עשרה חתולים?
6. השתמשו באותיות המרכיבות את המלים במשפט שלפניכם כדי לרשום כמה שיותר סוגי כלבים:

רוצה להיות חבר של קבץ בחברה להגנת הטבע

7. מדוע, לדעתכם, נוהגים לומר על אדם שחי חיים אומללים, שהוא חי חיי כלב? מדוע, לדעתכם, נוהגים לומר, שהכלב הוא ידידו הטוב ביותר של האדם?

ב. הציצו כמה פתרונות לבציה.

כרטיס בצייה 3

הורכים חושבים שמשחק הפוגים הוא משחק לא חינוכי ואוסרים עליכם לשחק בהם. מה תצטוו?

א. ענו על ארבע מתוך שבע השאלות שלפניכם, וחשבו על עוד
ארבע שאלות שאפשר לשאול ביחס לבעיה (לפי שיטת שרל"ה).

1. האם הייתם מעדיפים להיות פוג או פצץ? למה?
2. כיצד תסבירו את כללי המשחק להורכים?
3. מי מרוויח מזה שאתם קונים פוגים?
4. איזה מאכל אתם הכי שונאים?
- האם הייתם אוכלים אותו תמורת 10 פוגים?
- האם הייתם אוכלים אותו תמורת 20 פוגים?
- האם הייתם אוכלים אותו תמורת 50 פוגים?
5. כמה פוגים אתם יכולים לשים מתחת ללשון?
6. מה זה פוג? ענו בתור ילד, ענו בתור חיידק, ענו בתור אמא, ענו בתור חתול
7. מה היה קורה, לדעתכם, אילו היה אפשר לאכול פוגים?

ב. הציעו כמה פתרונות לבעיה.

הערה למדריך: את הדוגמא (פוגים) אפשר להתאים למשחק האופנתי בזמן הפעלת התוכנית.

כרטיס בעיה 4

אתם מחכים לאוטובוס כדי לחזור מבית הספר
הביתה, ופתאום אתם מגלים שאין לכם כסף
וגם לא כרטיסיית נסיעה. מה תעשו?

א. צנו על ארבע מתוך שבע השאלות שלפניכם, וחשבו על עוד
ארבע שאלות שאפשר לשאול ביחס לבעיה (לפי שיטת שול"ה).

1. תארו את משפחתו של נהג האוטובוס.
 2. כמה כרטיסי נסיעה אפשר לקנות ב-55 ש"ח?
 3. למה אתם רוצים להגיע הביתה?
 4. אילו דברים אחרים יש לכם בארנק?
 5. כמה מושבים יש באוטובוס של אגד?
 6. כיצד תסבירו את הבעיה שלכם לאדם חירש?
 7. ציירו את עצמכם מחכים לאוטובוס.
- ב. הציעו כמה פתרונות לבעיה.

נסנת נעילות 3 אה הבעיה שלך?

שם הילד:

א רשמו בעיה שאתם רוצים לפתור.

.....
.....

ב העבירו דף זה לשלושה ילדים בכיתה. בקשו מכל ילד לרשום לפחות 2 שאלות התייחסות לבעיה.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

ג בחרו ארבע שאלות וצנו עליהן.

1.
2.
3.
4.

ד הציצו לפחות שני פתרונות לבעיה. תוכלו להשתמש גם בשיטת המלה האקראית כדי לחשוב על רעיונות

נוספים לפתרון הבעיה.

1.
2.

- שלב 1: ניסוח הבעיה הכללית (ראו בעיה 1)
שלב 2: מציאת פתרונות אפשריים (ראו פתרון 1, 1-5)
שלב 3: שאלה לאחר: מנסחים שאלה ספציפית שעליה עונה כל פתרון ופתרון (ראו שאלה 2)
שלב 4: מציעים פתרונות נוספים לכל אחת מהשאלות הספציפיות (ראו פתרון 2-3)

